

5. 15 TEMMUZ IŞIĞINDA İNGİLTERE MEDYASINDA TÜRKİYE İZLENİMİNE SOSYOLOJİK BAKIŞ

15 July Light Of England In Turkish Media Impression The Sociological Perspective

Mustafa Kaya

Orcid: 0000-0001-9530-782X / Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 16 Mart 2020

Düzeltilme tarihi: 1 Temmuz 2020

Kabul tarihi: 31 Ağustos 2020

Anahtar Kelimeler: 15 Temmuz, İngiltere medyası, darbe, Türkiye

ARTICLE INFO

Article history:

Received 16 March 2020

Received in revised form 1 July 2020

Accepted 31 August 2020

Keywords: July 15, UK media, coup, Turkey

ÖZ

Türkiye Cumhuriyeti siyasi tarihinde askeri darbelere, muhtıralara, hükümeti istifaya zorlama vb. gibi anti demokratik birçok hamleler yaşamıştır. 15 Temmuz 2016'da yeni bir darbe girişimiyle daha karşı karşıya kalmıştır. Bununla birlikte 15 Temmuz 2016 tarihine gelindiğinde ise Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde bir takım azınlık grubun darbe niyeti ile harekâta kalkıştığı gözlenmiştir. En nihayetinde birtakım planların tam olarak uyuşmaması ve ters gitmesiyle birlikte darbe girişimi başarısız olmuştur. Bu noktada Türkiye halkının gösterdiği kararlı duruş ve bununla birlikte mevcut iktidarın tutumu bu başarısız darbe girişiminin sonucuyla çok yakın ilgili olmaktadır. Aynı zamanda Türk halkının 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü yeni bir toplumsal hareket olarak toplumsal alanda yankı bulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve Türk halkının 15 Temmuz gecesinde gösterdiği tutum ve davranışlar kimi dış ülkeler tarafından takdirle karşılanırken kimi dış ülkeler tarafından yorumsuz hatta olumsuz bir şekilde karşılanmıştır.

Bu çalışmada ise Türkiye'de gerçekleşen 15 Temmuz darbe girişiminin İngiltere basınında nasıl bir karşılık bulduğuna değinilecektir. Bu minvalde İngiltere basınının yazılı kaynakları olan gazeteler üzerinden analizler yapılacaktır. İngiltere medyasının en popüler olan beş yazılı medya unsuru olan gazetelerde (Daily Mail, The Telegraph, The Mirror, The News, Nbcnews) ki haber ve röportajları içerik analizi yöntemiyle analiz ederek İngiltere'nin genelde Türkiye hakkında özelde ise 15 Temmuz 2016 darbe girişimini hangi saik ve tutumlara dayanarak lanse ettiğinin sosyolojik bir analizi yapılacaktır.

ABSTRACT

In the political history of the Republic of Turkey, he has experienced many anti-democratic moves such as military coups, memorandums, forcing the government to resign, etc. On July 15, 2016, he faced another coup attempt. However, by July 15, 2016, it was observed that a number of minority groups within the Turkish Armed Forces had attempted to carry out a coup. Ultimately, the coup attempt failed, with some plans not fully matched and went wrong. At this point, the determined stance shown by the Turkish people and the position of the current government, however, are very closely related to the outcome of this failed coup attempt. At the same time, the attempted coup of the Turkish people on July 15, 2016 resonated in the social sphere as a new social movement. The attitudes and behaviors shown by the state of the Republic of Turkey and the Turkish people on the night of July 15th were appreciated by some foreign countries, while some were not commented or even negatively welcomed by some foreign countries.

This study will explain how the 15 July coup attempt in Turkey has been reciprocated in the BRITISH press. In this context, analyses will be carried out through newspapers, which are the written sources of the British press. In the five most popular newspapers in the UK media (The Daily Mail, Telegraph, The Mirror, The News, NBCNews) will analyze news and interviews through content analysis, and a sociological analysis of what attitudes and attitudes the UK has touted in turkey in particular on July 15, 2016.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: mustafa.s.kaya42@gmail.com.

GİRİŞ

Türkiye, Cumhuriyetin ilanından sonra yeni bir yönetim biçimi ile varlığını devam ettirme kararı almıştır. Bu değişimden maksat Türkiye'nin siyasi, toplumsal, ekonomik ve sosyal yönlerden gelişmesini sağlamaktır. Bu minvalde birtakım değişiklikler ve dönüşümler gerçekleşmiştir. Türkiye, 1923 yılından sonra ilk ciddi darbe girişimini 1960 yılında yaşamıştır. Bu doğrultuda 24 Mayıs 1960 yılında, birtakım ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklardan dolayı ordu (askeri kuvvetler) ülke yönetimini ele geçirmiştir. Bu durumların benzerleri 1970, 1980, 1997¹ yılında yaşanmıştır. Daha sonraki yıllarda ekonomik, siyasi krizler gibi etkenlerle hükümetin yönetim gücünü zayıflatma girişimleri olmuştur. 2016 yılında da bir darbe teşebbüsünde bulunulmuştur. Hükümetin Kemalist ve laik ilkeleri tehdit edici tutumlarına karşılık ordu her seferinde darbe yapmış ve meşru hükümetleri düşürmüştür. 1960, 1971, 1980 ve 1997 yıllarında ordu hükümete müdahale ederek darbe yapmış ancak her ne kadar anayasalara müdahale edilip demokrasi bir süreliğine askıya alınsa da, sivil hükümetlere yer verilmiştir (Güney.2018:123). Genel olarak bakıldığında ordunun hükümete müdahalesi toplumsal zeminde olumsuz bir imaj oluşturmaktadır. Nitekim askeri düzen, disiplin ve emir komuta zincirinin ve işleyişin toplumsal zeminde bir norm olarak uygulanmaya çalışılması çatışmalara ve toplumsal işleyişin sekteye uğramasına neden olmuştur. Bir diğer açıdan yaşanan darbelerin Türkiye'nin gelişmesi ve ilerleyişini sekteye uğratmış olduğu gerçeği bulunmaktadır.

Türkiye'nin siyasi tarihine baktığımızda askeri müdahalelere karşı yabancılaşma çekmediği gözlemlenmektedir. Nitekim Osmanlı İmparatorluğunun son yüzyılında da darbeler ve müdahaleler ile birlikte komitacılık vs. sık sık bir uğraş konusu olmuştur. Darbeler ve müdahaleler sancılı bir toplumu inşa etmektedir. Zira gerçekleşen her darbe başta devletin dış ülkeler üzerindeki imajını etkilediği gibi yanı sıra kendi içerisindeki ekonomik, siyasi, sosyal vb. yönlerden gelişmeyi de olumsuz yönde etkilemektedir. Her darbe sonrasında hükümeti yönetmek için iktidara gelen yöneticiler ciddi zorluklarla karşılaşmışlardır. Kimi durumlarda borca, kimi durumlarda idama kimi durumlarda da yüzlerce kişinin ölümüne neden olan darbeler ve müdahaleler Türkiye tarihinde karanlık bir taraf olarak bulunmaktadır.

Türkiye içerisinde bu denli yoğun bir etki bırakan darbe ve müdahaleler yabancı ülkelerin nazarında Türkiye imajının şekillenmesinde etkili olmaktadır. Yabancı ülkenin darbe ve müdahaleler gerçekleştirilen bir ülke hakkında ki düşünceleri ne yönde gelişir? Yabancı ülke basınında, darbe ve müdahale gerçekleştirilen ülke nasıl yorumlanır? Bu ve buna benzer sorular imajın şekillenmesinde etkili olabilecek sorulardandır. Bu minvalde 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti devleti içerisinde ki bir takım askeri birliklerin hain kalkışması ve F. Gülen yönerge ve direktifleri² ile darbe teşebbüsünde bulunması ve bunun karşılığında mevcut siyasi otoritenin ve halkın bu darbe teşebbüsüne sessiz kalmayıp sokak ve caddelere dökülmesi yabancı ülkeler tarafında hayretle karşılanmıştır. 15 Temmuz darbe teşebbüsü ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bu teşebbüs karşısında takındığı tutum ve davranış yabancı ülkeler tarafından yakın ilgiyle takip edilmiştir.

Bu çalışma ise İngiltere medyasında yer alan haberlerin ve yorumların taranması muhalif ya da devlet yanlısı basın olması gözetmeksizin o ülkenin ileri gelen ya da en çok okunan dijital medya olması kriteri göz önünde bulundurularak yapılmıştır. İngiltere'nin en çok takip edilen yerel gazetelerinin (Daily Mail, The Telegraph, The Mirror, The News, Nbcnews) 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye de gerçekleştirilen hain darbe teşebbüsü hakkındaki yazılan, paylaşılan görüş ve düşüncelerin sosyolojik bir analizini kapsamaktadır. Bu minvalde 15-20 Temmuz 2016 tarihleri arasında, ismi bahsedilen gazetelerde yer alan haberlerin içerik analizi yöntemiyle sosyolojik analizi bu çalışmanın önemini oluşturmaktadır.

Demokrasi ve Medya Işığında 15 Temmuz Darbe Girişimi

¹ Detaylı bilgi için bkz: Ahmad F.(2015).*Modern Türkiye'nin Oluşumu*. İstanbul: Kaynak Yayınları

² Detaylı bilgi için bkz: Mert A.O.(2016). *15 July Coup Attempt And The Parallel State Structure*. P:4-9.

Dünya devletleri içerisinde demokrasinin desteklenmesi için uluslararası sistem açısından bir takım meşrulaştırıcı sebepler bulunması lazım gelmektedir. Demokratik sistemlerin neden desteklenmesi gerektiği konusunda geliştirilen bir diğer argüman ise demokratikleşmenin, ekonomik gelişiminde en önemli kriterlerinden birisi olduğu algısıdır (Olson.1993:572. Akt: Bozbaş.2016). Bu durum beraberinde demokratik bir zeminde yaşayan bireyler ile anti demokratik bir zeminde yaşayan birey karşılaştırmasını beraberinde getirir ki bu durumda demokratik zeminde yaşayan bireyin daha fazla ekonomik refaha sahiptir. Bu durum Batılı devletlerin demokrasiyi meşrulaştırma yöntemlerinin bir diğerini oluşturmaktadır. Ekonomik refaha sahip olan bir ortamda özgür düşünce ortamının oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Öyle ki özgür düşünce ortamı farklı görüş ve düşüncelerin bulunması ve bunlara saygı duyulmasını nitelendirmektedir. Bu durumun geniş kitlelere yayılmasında ise medyanın önemli etkisi bulunmaktadır.

Demokrasiler güçlü bir medya ile var olabilirler. Medya, toplumda yaşayan bireyler ile iktidar arasında bilgi akışını, bireylerin doğru bilgilenebilmesini ve böylece seçme ve tercih hakkının gelişmesini sağlar. Toplum medyadan yansıyan bilgilerle düşüncelerini ve kanaatlerini oluşturur. Bu açıdan medya organları demokrasilerde yasama, yürütme ve yargının ardından dördüncü kuvvet olarak önemli işlevlere haizdir. Demokrasinin gelişmesi ile medyanın gelişmesi doğrusal bir orantı ilişki içerisinde. Bireylerin bilgi edinme, haber alma hakkını kullandığı, kolektif bir fikir ve kamuoyu oluşturma yollarının açık olduğu, bireylerin iktidarı denetlediği yapılarda demokrasiler daha güçlüdürler. Demokrasisini geliştirmeye çalışan ülkemizde de medya her geçen gün önemli hale gelmektedir (Şahin, 2012, s. 1).

Encabo (1987: 283), demokrasinin enformasyon ve iletişim olmadan varlığını sürdürmeyeceğini, demokrasinin gerçekleşebilmesinin de yurttaşların kamusal etkinliklere katılımıyla mümkün olacağını belirtir (Hajdarmataj.2017:2). Demokratik toplumlarda medyanın görevi, kamu yararını ilgilendiren konulara yönelik haber ve bilgi vermek, kamuoyu oluşturmak ve toplumu aydınlatmaktır. Bu yönüyle medya aynı zamanda toplumun duygu ve düşüncelerini dile getirme ve bunun yanında toplumun yol göstericisidir. Demokrasi kültürünün yerleşmesi, bir yaşam biçimine dönüşerek kökleşmesi medyanın konumu ve yapısıyla doğrudan ilgilidir. Sağlıklı ve köklü demokrasi için halkın, ülkede ve dünyada olup bitenlerden zamanında ve doğru bir şekilde haberdar olabilmesi, her türlü fikrin serbestçe ve açıkça tartışılabilmesi gerekmektedir (Şahin, 2012, s. 41).

15 Temmuz saat 22:00'de İstanbul'da Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprülerinin asker tarafından kapatılması ve Ankara'da Genelkurmayı binasından silah sesleri duyurması ve her iki şehirden jetler (F-16 uçakları) uçuşması, gergin ve endişe verici bir ortam oluşturmuştur. Fakat bir "askeri darbe girişimi" olabileceği ihtimali daha sonra çeşitli sosyal medya mecralarından ve televizyon kanalları tarafından anlatılmıştır.

Başbakan Binali Yıldırım Saatler 23.00'ü gösterdiğinde A Haber ve NTV'nin canlı yayınlarına bağlanarak; bu durumun TSK içerisinde bir kalkışma olduğunu fakat emir komuta zinciri olmaksızın yürütülen kanunsuz bir kalkışma olduğunu ifade etmişti. Türk medya tarihi açısından en kritik anlardan biri saat 00.03'ü gösterdiğinde yaşanmıştır. TRT'yi işgal eden FETÖ üyesi askerler, spiker Tijen Kardeş'a tehdit yoluyla darbe bildirisi okutmuştur (Demir.2016:9-10). CNN Türk Ankara Temsilcisi Hande Fırat, saat 00.26'da akıllı telefonunun ekranını kameralara çevirip elindeki mikrofonu telefona yaklaştırarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile bağlantı kurmuştur. Cumhurbaşkanı bu görüşmede tüm Türk halkını darbecilere karşı, meydanlara ve havalimanlarına davet etmiştir. Bu davet aslında darbe girişiminin sonunu getiren bir eylem olmuştur. Bu tarihi görüşmenin videosu neredeyse eş zamanlı şekilde sosyal medya ağları üzerinden topluma yayılmıştır (Demir. 2016:10). Recep Tayyip Erdoğan'ın kamuoyuna çağrısı darbe girişiminin seyrini değiştiren önemli bir hamle olarak görülebilir. Darbe girişiminin bastırılmasının ardından FETÖ üyesi olarak tutuklanan askeri personeller, generaller, kıdemli memurlar vb. kritik noktalardaki birçok kişi bulunmaktadır (Azeri.2016:466).

Darbe girişimi sürecinin en kritik saatleri olan 22.00 ile 03.00 arasında özellikle sosyal medyada, az sayıda da olsa darbeyi destekleyenler olmuştur. Elbette bu demokrasi karşıtı destek yalnızca "yerli" slogan ve görsellerle olmamış, yabancı dillerde ve Türkiye dışından da olmuştur. Fakat o gece,

demokrasinin de kazanmasında radyo ve televizyon kanallarının Türk halkının ve meşru hükümetin yanında yer alan yayınlarının etkisi önemlidir.

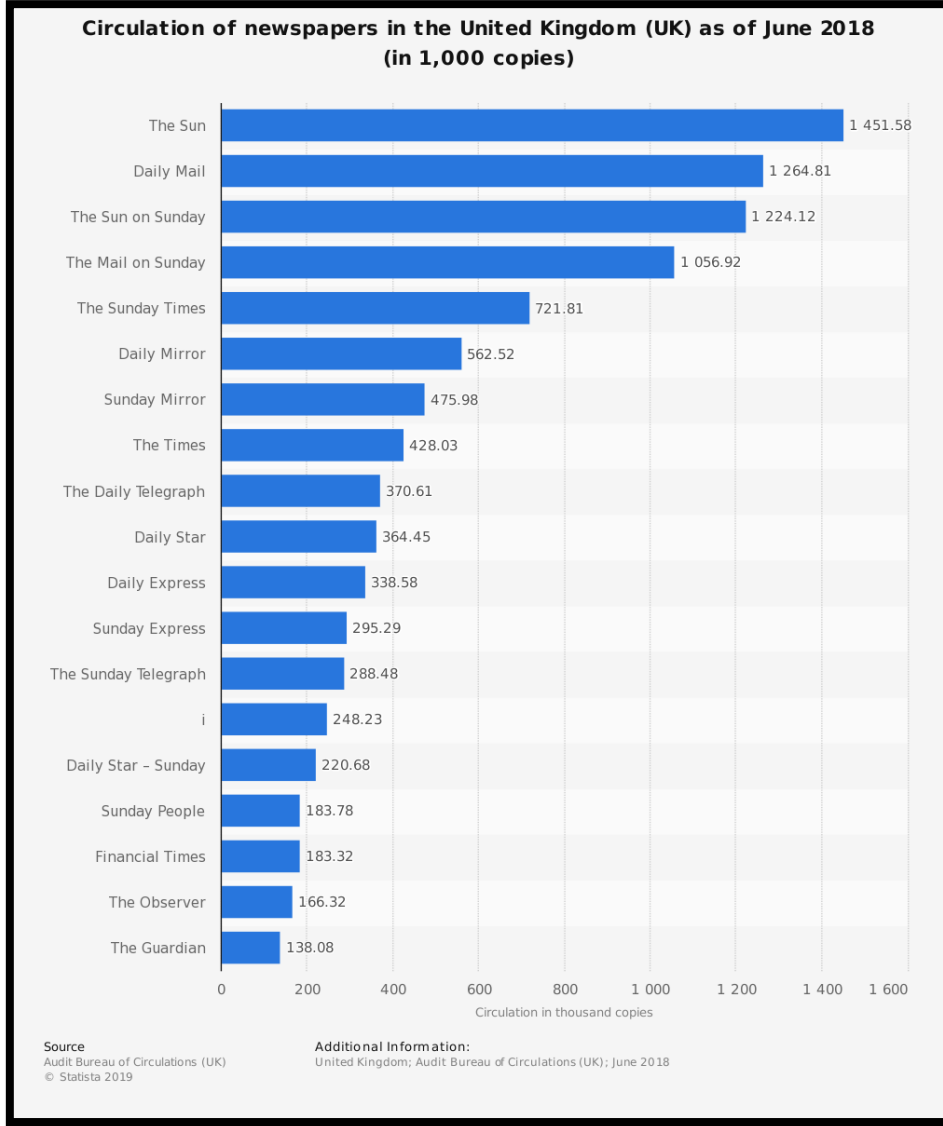
Darbe girişimi ile eş zamanlı olarak yabancı medya için Türkiye göz bebeği konumunda canlı ve önemini sürdürmüştür. Nitekim yabancı ülkelerden birçok muhabir, köşe yazarı vb. olaya şahitlik etmek için Türkiye'ye gelmiştir. Bu minvalde çalışmanın bir sonraki kısmında ise İngiltere medyasında 15 Temmuz darbe girişimi üzerine yazılan haberlerin değerlendirilmesi ve analizi bulunmaktadır.

İngiltere Medyasında 15 Temmuz'un Sunumu

Dünya üzerinde ki bireylerin birbirlerinden haberdar olmalarını sağlayan bir araç olarak medya kaynakları karşımıza çıkmaktadır. Yaşadığımız dünya düzeni içerisinde her şey çok hızlı ve anlık değişimlerle gerçekleşmektedir. Bu değişimler bireysel ve toplumsal manada kolaylıkla görünmekle birlikte; bu durumun gösterimini yapan bir mecra olarak medya bulunmaktadır. Asıl amacı insanları çevresinde ve dünyada olan biten hakkında bilgilendirmek olan medya; endüstri devrimi ile birlikte faydasıyla birlikte zararı da tartışılmalı bir konu haline gelmiştir. Medya ya da kitle iletişim araçları, terimsel anlamda, kaynak ile hedef arasındaki ağı verilen isimdir (Geçer.2015:51). Kitle iletişim araçları radyo, televizyon, gazete, dergi, internet, mobil telefon vb. unsurlarını içerisine almaktadır. Öyle ki medya insanların statü veya rollerine bakmaksızın belli görüş ve düşünce etrafında toplayarak, kişilerde ki davranışları etkilemektedir.

Medya kaynakları içerisinde son zamanlarda internet üzerinde gazete, dergi vb. yazılı dokümanlara ulaşım ağı genişlemiştir. Bu minvalde internet kullanım oranı da artış göstermektedir. Öyle ki 2015 yılında İngiltere internet kullanım sıralamasında Avrupa Birliği üyesi 28 ülke içerisinde 5. sırada bulunmaktadır. Bu oran ilerleyen yıllarda artış göstermektedir. 2016 yılında aylık 54.2 milyon kullanıcıya ulaşmışken 2021 yılında bu oranın aylık 56.7 milyon kullanıcıya ulaşması beklenmektedir (Statista.2019). İngiltere halkı internet kullanımını her geçen gün arttırmakla birlikte bir takım doküman ve araçlara da internet ortamında ulaşım sağlamaktadır ki bu araçlardan bir tanesi de gazetelerdir. Gazetelerin baskı halinde çıktığı gibi internet üzerinden sanal bir şekilde okuyucuların erişimine sunulduğu görülmektedir.

İngiltere'de gazete basımı 19. yüzyılda başlamıştır. Gazetelerin ilk çıkarılmaya başlandığı zamanlar günlük 4 bin baskı yapılmaktaydı. Öncelikli olarak Morning Post gazetesinin basımı ile birlikte aradan geçen uzun süreçle birlikte The Times, Daily Mail, Daily News, Lloyd's Weekly Newspaper, The Sun, The Telegraph vb. gibi gazeteler yayımlanmaya başlanmıştır. Son zamanlarda ise gazete okuma oranlarında değişimler olmuştur.

Kaynak:Statista 2019

Yukarıda ki tabloda verilen bilgilerden hareketle İngiltere’de 2018 yılında bin kopya üzerinden oranlara bakıldığında gazetelerin yayımlanma oranı verilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda İngiltere halkının benimsediği ve bilgilerine önem verdiği gazetelerin analizi yukarıda ki tablodan yararlanarak yapılabilir.

15 Temmuz 2016 gecesi Türkiye’de yaşanan darbe girişimi farklı ülkelerin medya organlarında çeşitli nedenlerle haber olmuştur. Bu çeşitli nedenler arasında haber kaynaklarının siyasi duruşlarının yanı sıra kültürel ön kabuller ve mensubu oldukları ülkenin Türkiye ile olan ilişkileri de yer almaktadır (Telci, Efe, Kardaş, & Çağlar, 2017, s. 12). Batı toplumunun kendi çıkarı söz konusu olduğunda askeri darbeyi desteklemekten geri durmadığını söylemek mümkündür (Duman.2018:79). Öyle ki Batılı devletlerin çıkarına ve faydasına hizmet eden her eylemin onlar için iyi ve olumlu bir gelişme olduğu söylenebilir. Örneğin The Mirror³ gazetesi 15 Temmuz akşamı askerlerin hükümet yanlısı bir mafya tarafından Boğaz köprüsüne gönderildiği hakkında bir haberi okuyucuya sunmuştur.

³ A Turkish soldier has reportedly been beheaded on Istanbul's Bosphorus Bridge by a pro-government mob. Graphic video footage and images online show the soldier lying on the ground surrounded by a pool of blood. He can be seen with horrific injuries after the attack. He reportedly surrendered after last night's failed coup attempt but was allegedly attacked by pro-government supporters. More than 2,500 soldiers have been detained

Daily Mail gazetesine röportaj veren General Sir Richard Shirreff⁴ ise Türkiye’de gerçekleştirilen darbe girişiminin Türkiye’nin geleceğini tehlikeye attığını ayrıca Erdoğan’ın darbeyi İslamcı bir söylem ile haklı çıkarabileceğine dair görüşler sunmuştur. Shirreffin röportajda kullandığı ifade uluslararası arenada Türkiye’ye yönelik yabancılaşma (zenofobi ve türkofobi) ve islamofobik tutumların artışına etki edeceği söylenebilir. Bunun yanı sıra Daily Mail gazetesi darbe ile bağlantılı olarak Türk ordusu hakkında “*Türk Ordusu, modern Türkiye'nin kurucusu olan Atatürk'ün laik mirasının koruyucusudur ve gittikçe otokratik bir başkan, demokrasi, bireysel özgürlük ve hukukun üstünlüğü ilkeleri üzerine kurulan bir ittifak olan Nato'nun endişesi olacak*”- The Turkish Army is the guardian of the secular legacy of Atatürk – the founder of modern Turkey – and an increasingly autocratic President will be as much a concern to Nato,-(DailyMail.2016). Cumhuriyeti kuran kadronun önde gelenlerinin asker kökenli olması, askerde kendisinin devletin gerçek sahibi olduğu hissiyatını uyandırmıştı (Akıncı.:106). Bu durum orduya yüklenen anlam ve işlev yoğunluğunun bir faktörünü oluşturmaktadır.

Reuters, Türkiye’de ki darbe girişiminin ilk dakikalarından itibaren son dakika haberi olarak aktararak olayları yakından takip etmiştir. Sitedeki en erken haber İstanbul’daki boğaz köprülerinin kapatıldığının duyurulmasıdır. Daha sonra ordunun sıkıyönetim ilan ettiği aktarılırken, ardından “*EU source says Turkey coup bid looks substantial, 'not just a few colonels'*” (AB kaynaklarına göre Türkiye’deki darbe girişimi çok ciddi, sadece birkaç teğmenin işi değil) başlıklı haberle ilk etapta darbenin muhtemelen başarılı olacağı izlenimi verilmiştir. Ancak sonrasında hükümet yetkililerinin durumun büyük ölçüde kontrol altına alındığına yönelik açıklamaları paylaşılmıştır (Telci, Efe, Kardaş, & Çağlar, 2017, s. 39. Akt: Hajdarmataj.2017). Özeld İngiltere genelde ise dış ülke medyasının Türkiye’nin siyasi bakımdan ve yönetimi bakımından zayıfladığı imajını dünya insanına sunma arzusunun temelinde emperyalist pratiklerin ve faydacı bir felsefi anlayışın izlerinin bulunduğu belirtilebilir.

The Economist’in internet sitesinde darbe girişimi ile ilgili ilk haber “After the Coup, Counter-Coup” (Darbe Sonrası, Karşı Darbe) şeklindeki ana başlık ve “The failed putsch was the bloodiest Turkey has seen; the backlash is as worrying” (Başarısız Kalkışma En Kanlıydı; Türkiye’de Tepkiler Kaygı Verici) alt başlığıyla yayınlanmıştır (Telci, Efe, Kardaş, & Çağlar, 2017, s. 44).

Diğer bir yönden The Mirror; Türkiye’de mevcut hükümetin orduya din üzerinden düşmanlar getirdiğini ve Türkiye’deki ordunun kendisini ülkenin laik geleneklerinin savunucusu olarak gördüğünü ve generallerin Erdoğan’ı eleştirdiğini belirtmektedir- *The government has made enemies with the military over religion. The military in Turkey sees itself as the defender of the country's secular traditions, and generals have been critical of Mr Erdogan.*- The Telegraph gazetesi 15 Temmuz gecesi Türkiye’de yaşananları fotoğraflarla anlatmaktadır. Bunun yanı sıra o geceyi yaşamış bir askeri okul öğrencisinin röportajını⁵ okuyuculara sunmuştur.

Erdoğan hükümetine ağır eleştiriler de bulunarak, onu despotlukla ve diktatörlükle suçlayan İngiltere gazetesi Independent yazarı Robert Fisk’in Türkiye darbesi olduğunda Batı’nın halkın yanında durmasını oldukça tuhaf bir gerekçeyle savunmuştur (Güney.2018:123). Ayrıca Avrupa’nın en büyük sosyal haber sitesi olan Reddit’de göre, Türkiye’deki darbenin başarısız olmasının en önemli nedenlerinin başında Erdoğan’ın yakalanmaması olarak görülmektedir. Diğer bir yönden bakıldığında,

by Turkish authorities following the failed coup attempt. <https://www.mirror.co.uk/news/world-news/turkish-soldier-beheaded-pro-government-8433319>

⁴ My fear is that the Erdogan regime may use the coup to justify an authoritarian Islamist backlash and to take a more isolationist stance. Yet the international family needs Turkey more than ever. It occupies such a significant geopolitical position, at the axis of Europe and Asia. ... <https://www.dailymail.co.uk/debate/article-3693771/The-Turkey-coup-failed-Nato-weaker-says-GENERAL-SIR-RICHARD-SHIRREFF.html>

⁵ <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/23/after-the-coup-the-62-children-being-held-in-a-turkish-prison/>

başka bir deyişle, Türkiye beklendiği gibi Batı tarafından desteklenmemiş ve alternatifler hakkında düşünmeye başlamıştır (Akçay.2017:507).

Darbenin gerçekleştiği zaman yaz aylarına denk geldiğinden ötürü ülkede yabancı turistler de bulunmaktaydı. 15 Temmuz gecesi yaşanan hadise ile birlikte yabancı ülkelerin dış işleri bakanları ülke vatandaşlarının daha güvenli bir bölgeye ya da kendi ülkelerine dönmeleri konusunda uyarılarda bulunmuşlardır. Tüm bu durumlar Türkiye'nin imajını etkilemektedir. Zira darbe girişiminin ardından Nato'dan Türkiye'ye bir bildiri gönderilmiştir. Türkiye Yönetimini uyan bir metin olan bu bildiri, uyarı olsun veya olmasın, Batı medyası tarafında NATO üyeliğinin askıya alınması da dahil olmak üzere Türkiye'nin uluslararası ölçekte tecridi için bir uyarı olarak sunmakta tereddüt etmedi (Ensor ve Rothwell 2016; Stearns, 2016.akt: Ataman&Shkurti.2016).

Sonuç Yerine

Genel olarak İngiltere medyasında yer alan gazeteler incelendiğinde Türkiye'de gerçekleşen 15 Temmuz Darbe girişimine dair haberler yukarıda zikredilen temalar etrafında şekillenmektedir. Türkiye, jeopolitik ve stratejik konumu itibari ile birçok ülke tarafından yakın takip edilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de yaşanan olaylar diğer ülkeleri etkilemektedir. 15 Temmuz gecesi yaşanan darbe teşebbüsü Türkiye'nin geleceğini tehdit eden bir olaydır. Bu durum gerek İngiltere özelinde gerekse tüm Avrupa genelinde tepki uyandırmıştır. Fakat kimi ülkeler yaşanan bu mefhum olaydan sonra belirli bir süre sessiz kalsalar da kimi ülkeler kınama tepkilerini olaydan birkaç dakika sonra göstermişlerdir. Ama asıl sorun şu ki nasıl oluyor da Batı dünyası iki yüzyıldan daha fazla bir zamandır kendilerinin geliştirdiği değerlere rağmen darbelere ve darbe teşebbüslerine karşı insani ve ahlaki değerlerini çığneyerek sessiz kalabiliyor?

Daily Mail, The Telegraph, The Mirror, The Sun vd. İngiltere medyasında yer alan gazeteler İngiltere halkı tarafından takip edilmektedir. Bunun yanı sıra the Guardian, Reuters, Independent kaynakları kamuoyu oluşturmada etkin medya kaynakları arasında yer almaktadır. Bu minvalde İngiltere medyasında Türkiye'de ki yaşanan 15 Temmuz Darbe teşebbüsü geniş yankı bulmuştur. Fakat derin ve kapsamlı bir analizden uzak bir dille kaleme alınmış haber yazıları mevcuttur. İncelenen gazete haberlerinden hareketle insanların somut gerçekliğe değil inanılmasını istedikleri gerçekliğe yönelik bir haber oluşturma ve kamuoyunu bu doğrultuda bilgilendirme girişiminde olduğu söylenebilir. 15 Temmuz'da Türkiye'de yaşanan darbe teşebbüsünün ardından diğer ülkelerin tüm dikkatlerini Türkiye'nin son durumunun ne olacağına toplamışlardır. Darbe teşebbüsünün birtakım nedenlerden dolayı planlanan şekilde olmaması ve Türk halkının darbe girişiminde sessiz kalmaması aynı zamanda yeni bir toplumsal hareketin simgesini oluşturmaktadır. Yönetim gücünün kamuoyu gücüyle birleşmesinden doğan yeni toplumsal hareket Türkiye'nin 15 Temmuz darbe girişimine karşı kolektif bir tutum sergilemesini sağlamıştır. Dış ülke medya kanallarının darbe teşebbüsüne karşı geniş çaplı toplumsal direnişin karşısında şaşkınlıklarını gizleyebilmeleri konusunda gündemi farklı noktalara çekme girişiminde buldukları yayımladıkları haberlerle de teyit edilebilir.

Son kertede genelde Batı medyası özelde ise İngiltere medyasında 15 Temmuz darbe teşebbüsü hakkında yer alan haberlerin bir kısmında gerçekliğinin üzerinin örtüldüğü ifadesi getirilebilir. Haberler incelendiğinde genel olarak darbe teşebbüsünden ziyade darbe olduğu imajı yüklenmek istenmektedir. Gazetelerin internet sitelerinde, 15 Temmuz gecesine dair fotoğraf, video grafiklerin paylaşıldığı dikkat çekmektedir. İngiltere medyasının bazı haber kanalları yayınladıkları görsellerle birlikte sundukları haber başlıklarının tutarlı olmadığı, kaynak gösterimi yönünden veya kaynağa ulaşma konusunda hatalı bir tutum sergiledikleri belirtilebilir. Bu durum okuyucu kitlesinin zihinlerinde Türkiye ve Türk halkı imajının farklı bir şekilde oluşmasına neden olacağı belirtilebilir.

İngiltere medyası 15 Temmuz darbe teşebbüsüne dair röportaj, inceleme yazısı ve haber metinlerini tamamen objektif bir perspektif dâhilinde kurguladıkları söylenemez. Nitekim bazı haber ve inceleme yazılarında yorumcuların kişisel görüşleri daha baskın olduğu gözlenmektedir. Açıkça ifade

etmek gerekirse; genel olarak Batı medyası özel olaraksa İngiltere medyası 15 Temmuz olayını derin ve kapsamlı olarak sunmaktan kaçınmıştır.

KAYNAKÇA

- Ahmad F.(2015). *Modern Türkiye'nin Oluşumu*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Akçay E.Y.(2017). *Avrupa Birliği'nde Koşulluluk İlkesinin İşlevsizliği: 15 Temmuz Sonrası Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Çerçevesinde Bir Analiz*. Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:1 Sayı:3. Ss: 503-516.
- Ataman M. &Shkurtı G. (2016). *Batının Darbe Sicili Ve 15 Temmuz Darbe Girişimine Tepkisi*. Adam Akademi. 6/2. Ss:51-73.
- Azeri S. (2016). *The July 15 Coup Attempt in Turkey: The Erdogan–Gulen Confrontation and the Fall of 'Moderate' Political Islam, Critique*, 44:4, 465-478, DOI: 10.1080/03017605.2016.1236491
- Bozbaş G.(2016). *Batı'nın Demokrasi Paradoksu, 'Demokratik Darbe' Kavramsallaştırması ve 15 Temmuz Darbe Kalkışması*. Muhafazakar Düşünce Dergisi. Sayı:49. Ss:73-91.
- Çilliler Y.(2017). *Sivil-Asker İlişkileri Teorileri ve Türkiye'deki Geçmiş Askeri Darbeler Işığında 15 Temmuz Darbe Girişimi*. İGÜ Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:4. Sayı:1. Ss:1-17.
- Demir, S. (2016, Ağustos). 15 Temmuz Darbe Girişiminde Medya. (161).
- Geçer E.(2015). *Medya ve Popüler Kültür Diziler, Televizyon ve Toplum*. İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık.
- Güney. Z.B.(2018). *Ortadoğu ve Batı Medyasında 15 Temmuz Darbe Girişimi İle Mısır Darbesi Mukayesesi*. Asia Minor Studies – International Journal of Social Sciences. Cilt:6, Sayı:12. Ss:107-130.
- Hajdarmataj F.(2017). *15 Temmuz Darbe Girişimi Çerçevesinde Medya Ve Demokrasi*. 9.Gelecekle İletişim Çalıştayı. 3-6 Ekim 2017.
- Melek G. & Toker G.(2017). *Şiddet, Demokrasi ve Terör Bağlamında Ana Akım Medyanın Analizi: 15 Temmuz Darbe Girişimi*. Erciyes İletişim Dergisi "Akademia". Cilt:5. Sayı:1. Ss:222-234.
- Mert A.O. (2016). *15 JULY COUP ATTEMPT AND THE PARALLEL STATE STRUCTURE*. Publications of the Presidency of the Republic of Turkey
- Şahin, Ö. (2012). Medya ve Demokrasi - Parlamento Muhabirliği Örneğinde. Ankara: TBMM Basımevi.
- Telci, İ., Efe, İ., Kardaş, T., & Çağlar, İ. (2017). 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Batı Medyası. İstanbul: SETA.

İnternet Kaynakları:

<https://www.dailymail.co.uk/debate/article-3693771/The-Turkey-coup-failed-Nato-weaker-says-GENERAL-SIR-RICHARD-SHIRREFF.html> Erişim Tarihi:15.04.2019

<https://www.nbcnews.com/storyline/turkey-military-coup/analysis-erdogan-s-purge-coup-proof-turkey-s-military-may-n630791> Erişim Tarihi:20.04.2019

<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/turkish-soldier-beheaded-pro-government-8433319> Erişim Tarihi:21.04.2019

<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/turkey-issues-warrant-fetullah-gulens-8562726> Erişim Tarihi:21.04.2019

<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/turkey-coup-five-famous-coups-8431868> Erişim Tarihi:21.04.2019

<https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/safe-travel-turkey-what-happens-8461863> Erişim Tarihi:21.04.2019

<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/what-happened-turkey-attempted-coup-8432395> Erişim Tarihi:22.04.2019

<https://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/30/turkey-frees-hundreds-of-detained-conscript-soldiers-following-f/> Erişim Tarihi:30.04.2019

<https://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/23/after-the-coup-the-62-children-being-held-in-a-turkish-prison/> Erişim Tarihi:30.04.2019

<https://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/15/turkey-coup-in-a-country-once-dominated-by-generals-the-army-see/> Erişim Tarihi:30.04.2019

<https://www.telegraph.co.uk/opinion/2016/07/16/you-thought-erdogan-was-bad-before-the-worst-is-yet-to-come/> Erişim Tarihi:30.04.2019

<https://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/18/turkey-coup-attempt-in-pictures/a-woman-lays-her-head-on-the-coffin-of-a-victim-of-the-failed-ju/> Erişim Tarihi:30.04.2019

<https://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/16/petrified-50000-british-tourists-in-turkey-during-coup-violence/> Erişim Tarihi:02.05.2019

<https://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/17/turkey-coup-plot-president-erdogan-rounds-up-thousands-of-soldie/> Erişim Tarihi:02.05.2019

<https://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/05/turkeys-erdogan-vows-to-cut-off-revenues-of-gulen-linked-busines/> Erişim Tarihi:02.05.2019

<https://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/16/turkey-coup-soldiers-surrender-on-bosporus-bridge-in-istanbul/> Erişim Tarihi:02.05.2019

<https://www.statista.com/topics/3246/internet-usage-in-the-uk/> Erişim Tarihi:20.05.2019

<https://www.statista.com/statistics/529060/uk-newspaper-market-by-circulation/> Erişim Tarihi:20.05.2019